

УДК 378:37.032

ДЕСТРУКТИВНИЙ ВПЛИВ ЗАСОБІВ МАСОВОЇ ІНФОРМАЦІЇ ЯК ЗАГРОЗА ДУХОВНИЙ БЕЗПЕЦІ СУЧАСНОЇ ОСОБИСТОСТІ

Р. В. Олексієнко

У статті розглядається деструктивний вплив засобів масової інформації на духовну безпеку особистості. Мас медіа сприяють розвитку суспільства споживання, в якому деградують духовні, загальнолюдські цінності. Тому засоби масової інформації є чинником руйнування духовної безпеки особистості. У відповідь на загрозу духовній безпеці, сучасна освіта повинна зосередитися на розвитку гуманітарної культури для подолання негативного впливу засобів масової інформації та інших несприятливих для духовної безпеки чинників.

Ключові слова: *духовна безпека, засоби масової інформації, культура, суспільство, особистість.*

Постановка проблеми. Вплив засобів масової інформації на розвиток духовності та гуманітарної культури людей є особливо сильним в наші дні. Людина знаходиться майже постійно під впливом засобів масової інформації. Преса, телебачення, Інтернет та соціальні мережі стали невід'ємною частиною життя майже кожної сучасної людини. Час, який людина проводить під впливом цих засобів інформації, постійно збільшується, в основному завдяки розвитку інформаційно-комунікаційних технологій, які дозволяють спілкуватися, отримувати та обмінюватися інформацією майже безперервно [8]. Дослідники [1] вказують на те, що Інтернет та соціальні мережі стали основним засобом масової інформації відтиснувши на задній план телебачення та інші засоби масової інформації.

Однак, засоби масової інформації слугують не лише для поширення та обміну інформацією, але й для розповсюдження та формування культурних та духовних цінностей, тобто вони мають значний вплив на формування культури людини. Багато досліджень [5] розкривають стійку тенденцію до занепаду духовності в сучасних засобах масової інформації, що означає і занепад гуманітарної культури, складовою частиною якої є духовність. Саме тому виникає

потреба аналізу впливу засобів масової інформації на розвиток особистості та її культури з точки зору духовної безпеки особистості.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Існуючі дослідження (Merceron, Yacef, Ніколаєнко, Савчин, Шевченко та ін.) розкривають стан сучасної культури та культурного розвитку студентів та учнів в навчальних закладах. В той же час, дослідники (Постман, Хакслі, Булахова) розкривають значний вплив сучасних медіа на розвиток особистості та світогляд людей. Одною з головних проблем сучасного суспільства дослідники (Постман, Буряк, Савчин, Сурмін) визначають занепад духовності та виклики, що загрожують духовній безпеці особистості. Тому виникає потреба детального аналізу впливу мас медіа на духовну безпеку особистості та зміну, що відбуваються в культурному житті суспільства під впливом мас медіа та інших негативних чинників, що впливають на духовну безпеку та культурне життя людей.

Метою статті є дослідження впливу засобів масової інформації як культурно-творчого інструменту на формування особистості та культури в сучасному суспільстві.

Невирішені раніше частини проблеми. Існуючі дослідження вказують на проблему занепаду та кризи духовності в сучасному суспільстві. Однак, проблема ідентифікації основних чинників руйнування духовної безпеки особистості залишаються невирішеною в повній мірі, адже нові загрози виникають і прогресують дуже швидко. Наприклад, загроза негативного впливу сучасних мас медіа часто недооцінюється. Тому необхідно провести глибший аналіз їхнього згубного впливу на духовну безпеку особистості та спробувати знайти шляхи виходу з кризової ситуації в галузі культури та духовності.

Виклад основного матеріалу дослідження. Аналіз сучасних засобів масової інформації показує, що вони не мають на меті розповсюдження духовних цінностей та формування гуманітарної культури їхньої аудиторії. Навпаки, вони мають на меті перетворити аудиторію на споживача інформації і, більше того, вони сприяють перетворенню сучасного суспільства на суспільство споживання, в якому майже немає місця духовності та гуманітарній культурі бо вони заважають споживанню суто матеріальних цінностей.

В цьому контексті варто уваги дослідження Ніла Постмана [9], в якому автор розкриває анти-утопічну сутність сучасних засобів масової інформації та сучасного суспільства споживання, яке позбавлене духовних цінностей та гуманітарної культури. На думку Н. Постмана

сучасне суспільство скоріше нагадує модель суспільства, що створена Олдосом Хакслі в його анти-утопічному романі «Прекрасний новий світ» [9]. Сучасне суспільство стає орієнтоване на споживання не лише продуктів, але й інформації або інформаційних продуктів створених засобами масової інформації. Велика небезпека цієї тенденції в тому, що духовність та гуманітарна культура занепадають, а бездумне і тому небезпечне для людини і навколишнього середовища споживання зростає.

На прикладі сучасного американського суспільства Постман показує, що люди перестали спілкуватися один з одним, натомість вони зосереджуються на задоволенні матеріальних потреб та розвагах [9]. Постман зазначає, що сучасні люди не обмінюються ідеями, вони обмінюються картинками, що є особливо очевидним тепер у час розквіту соціальних мереж, таких як Facebook, Instagram, та інших, де основною метою спілкування та обміну інформацією є саме розважання один одного. В такому спілкуванні майже не залишається місця для обміну важливими ідеями або духовними чи культурними цінностями, адже вони не мають розважального підґрунтя, що є основою сучасних засобів масової інформації і головною метою спілкування користувачів цих засобів. Саме тому, як правильно зазначає Ніл Постман, люди не сперечаються навколо соціально значущих пропозицій, натомість вони сперечаються через свій зовнішній вигляд, знаменитостей та реклами [9].

Таким чином, засоби масової інформації зосереджують увагу аудиторії на другорядних речах, що мають на меті розважити аудиторію, в той час як значущі події та проблеми суспільного, політичного, економічного та культурного життя залишаються поза увагою масової аудиторії. Розвиток гуманітарної культури та її складових, таких як духовність, моральність та інші ускладнюється. Люди не розвивають свою гуманітарну культуру, якщо вони постійно відволікаються на дрібниці заради чистої розваги. В такому медійному та культурному середовищі люди стають аудиторією, а суспільно важливі питання та їх обговорення перетворюються на комедію або фарс подані в розважальній формі засобами масової інформації. В такому середовищі майбутнє всієї нації є під загрозою через те що загроза занепаду гуманітарної культури стає найімовірнішою перспективою подальшого розвитку суспільства. Отже, такий розвиток культури та суспільства є значним викликом для духовної безпеки.

В той же час, культурне середовище створене мас медіа не розвиває моральні, духовні або естетичні норми та цінності, які б могли позитивно сприяти розвитку особистості. Як зазначає Г. П. Шевченко [6] естетичне виховання це процес опредметнення і присвоєння суб'єктом естетичних цінностей шляхом формування естетичного відношення до них і активізації творчої художньо-естетичної діяльності. За таким підходом акцент зроблено на складному механізмі роботи особистісно-індивідуальної естетичної свідомості, яка приводить у рух і розум, і почуття, і веде до набуття естетичного досвіду гуманітарної самопобудови. Така гуманітарна само побудова відкриває шлях до розвитку духовно і культурно багатой особистості.

Однак, поточна ситуація в суспільстві нагадує скоріше занепад гуманітарної культури, аніж її розвиток. Така ситуація стосовно розвитку гуманітарної культури та сучасного суспільства схожа на апокаліптичні, анти-утопічні попередження, що робив Олдос Хакслі в своєму відомому романі «Прекрасний новий світ». В своїй книзі Олдос Хакслі попереджав людство не про те, що люди будуть сміятися замість того, щоб думати, а про те що вони навіть не будуть знати чому вони сміються і припинили думати. Мислення, духовний пошук, вирішення моральних дилем – все це є складовими гуманітарної культури, які є майже відсутніми в сучасному культурному просторі, принаймні таке враження складається після аналізу меседжів та контенту сучасних засобів масової інформації, які вони передають масовій аудиторії.

Засоби масової інформації орієнтовані на розважання та задоволення аудиторії, в той час як важливі питання також подаються в розважальному контексті і без жодного зв'язку з загальним контекстом в якій подаються такі питання. Сучасні засоби масової інформації зробили розважання природнім форматом для презентації всіх тем, проблем та питань. Тому проблема не в тому що засоби масової інформації представляють аудиторії розважальний контент, а в тому що всі теми та проблеми подаються в розважальній формі. В такому контексті, розвиток гуманітарної культури стає майже неможливим і відбувається занепад духовності, моральності духовності та інших елементів гуманітарної культури, тому що розвиток гуманітарної культури включає вивчення серйозних питань, що формують світогляд людини, систему моральних цінностей та духовні принципи, а бездумне розважання сприяє задоволенню елементарних інтересів та примітивних потреб людини.

В такому контексті, розвиток гуманітарної культури повинен бути невід'ємною частиною вищої освіти. Гуманітарна культура в сучасній освіті, що поєднує в собі духовність, моральність та етичність, має на меті формування духовно багатой людини, що діє на основі моральних та етичних принципів, естетичних вподобань прийнятних в суспільстві та окремих соціально-культурній спільноті, в якій живе та працює людина. Більше того, гуманітарна культура також включає розуміння того, чому певні принципи та поведінка є правильними, соціально прийнятними та відповідними до існуючих моральних та етичних норм. Розвиток духовності, моральності та етичності студентів веде до формування та розвитку гуманітарної культури студентів, а в ширшому, соціальному контексті, веде до розвитку багатогранної особистості, що має високі духовно-моральні цінності та поважає цінності інших людей, включаючи представників інших культур.

Висновки дослідження. Таким чином, гуманітарна культура повинна бути невід'ємною складовою сучасної освіти, для розвитку гуманітарної культури в суспільстві та формування духовно багатой особистості. Гуманітарна культура поєднує духовність, моральність та етичність. Ці елементи гуманітарної культури є необхідними для всебічно розвиненої людини, що живе в сучасному, багатокультурному світі. Тому розвиток гуманітарної культури, через розвиток духовності, моральності, та етичності студентів, має стати пріоритетом сучасної вищої освіти.

Перспективи подальших досліджень. В цьому контексті, перспективними є дослідження впливу складових гуманітарної культури, таких як духовність, моральність, та етичність, на особистість студента та його світогляд. Також перспективними є дослідження шляхів формування та розвитку гуманітарної культури студентів у сучасній вищій освіті.

Література

1. Булахова Я. В. Педагогические условия обучения иностранным языкам будущих инженеров-программистов на основе мультимедийных программ // Дис... канд. пед. наук. – Ялта, 2007 – с. 314.
2. Буряк В. В. Динамика культуры в эпоху глобализации: ноосферный контекст: монография / В. В. Буряк. – Симферополь: ДИАЙПИ, 2011. – 462 с.
3. Ніколаєнко С. М. Вища освіта – джерело соціально-економічного і культурного розвитку суспільства / С. М. Ніколаєнко. – К.: Знання, 2005.

4. Савчин М. Духовний потенціал людини: монографія / М. Савчин. – Вид. 2-ге, перероб., доп. – Івано-Франківськ: Місто НВ, 2010. – 508 с
5. Сурмін Ю. Експертна оцінка пріоритетів розвитку українського суспільства / Ю. Сурмін // Актуальні проблеми внутрішньої політики. – К.: Вид-во НАДУ, 2004. – Вип. 2. – С. 46-54.
6. Шевченко Г. П. Взаимодействие искусств в эстетическом воспитании и развитии подростков: автореф. дис. ... докт. пед. наук : 13.00.01 / Галина Павловна Шевченко; Киевский гос. пед. ин-т им. А. М. Горького. — К., 1986. — 48 с.
7. Huxley, A. Brave New World. – New York: Penguin Classics, 2012.
8. Merceron, A., & Yacef, K. A Web-based tutoring tool with mining facilities to improve learning and teaching. In U. Hoppe, F. Verdejo, & J. Kay (Eds.), AI-Ed'2003 (pp. 201-208) – Amsterdam: IOS Press, 2003.
9. Postman, N. Amusing Ourselves to Death. – New York: Penguin Books, 2005.

ДЕСТРУКТИВНОЕ ВЛИЯНИЕ СРЕДСТВ МАССОВОЙ ИНФОРМАЦИИ КАК УГРОЗА ДУХОВНОЙ БЕЗОПАСНОСТИ СОВРЕМЕННОЙ ЛИЧНОСТИ

Р. В. Алексеенко

В статье рассматривается деструктивное влияние средств массовой информации на духовную безопасность личности. Масс-медиа способствуют развитию общества потребления, в котором деградируют духовные, общечеловеческие ценности. Поэтому средства массовой информации являются факторами разрушения духовной безопасности личности. В ответ на угрозу духовной безопасности, современное образование должно сосредоточиться на развитии гуманитарной культуры для преодоления негативного влияния средств массовой информации и других неблагоприятных для духовной безопасности факторов.

Ключевые слова: *духовная безопасность, средства массовой информации, культура, общество, личность.*

THE DESTRUCTIVE IMPACT OF MASS MEDIA AS THE THREAT TO SPIRITUAL SAFETY OF THE CONTEMPORARY PERSONALITY

R. V. Oleksiienko

The article studies the destructive impact of mass media on the spiritual safety of personality. Mass media contribute to the rise of the consumerist society, which experiences the degradation of spiritual, humanistic values. Therefore, mass media are the factor of the destruction of the spiritual safety of personality. In response to the threat to the spiritual safety, the contemporary education should focus on the

development of the humanitarian culture to eliminate the negative impact of mass media and other factors harmful for the spiritual safety.

Key terms: *Spiritual safety, mass media, culture, society, personality.*

Олексієнко Роман Вікторович – магістр, викладач, Східноукраїнський національний університет імені Володимира Даля (м. Северодонецьк, Україна).
E-mail: dollar.orv@gmail.com

Oleksiienko Roman Viktorovych – Master, Teacher, Volodymyr Dahl East Ukrainian National University (Severodonetsk, Ukraine).
E-mail: dollar.orv@gmail.com

УДК 378.091.2:613

ВІДКРИТА СОЦІАЛЬНО-ПЕДАГОГІЧНА СИСТЕМА ВИЩОГО НАВЧАЛЬНОГО ЗАКЛАДУ ЯК ПЕРЕДУМОВА СТВОРЕННЯ ВАЛЕОНАСИЧЕНОГО ЗДОРОВ'ЯЗБЕРЕЖУВАЛЬНОГО ПРОСТОРУ

С. О. Омельченко

У статті доводиться, що формування у здобувачів вищої освіти здорового способу життя, культури здоров'я як особистісно-ціннісної категорії духовно-соматичного розвитку людини є нагальною потребою сьогодення. Розкривається зміст концептуальних підходів до проблеми створення та функціонування валеонасиченого здоров'язберезувального простору сучасного вищого навчального закладу. Конкретизується тезаурус проблеми дослідження. Значна увага приділяється теоретико-методологічному обґрунтуванню відкритої соціально-педагогічної системи взаємодії підрозділів ВНЗ щодо формування здоров'я та здорового способу життя здобувачів вищої освіти. Наводиться модель відкритої соціально-педагогічної системи взаємодії підрозділів вищого навчального закладу.

Ключові слова: *відкрита соціально-педагогічна система, валеонасичений здоров'язберезувальний простір, здоровий спосіб життя, здоров'я, вищий навчальний заклад, студентська молодь.*

Постановка проблеми в загальному вигляді та її зв'язок з важливими науковими і практичними завданнями. Питання